

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. VII. De ratificatione matrimonij, quando illud validum non fuit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

10. Sed nos putamus, in utroque exemplo esse validum Matrimonium, quia in utroque abest iniustitia, & coactio. In secundo exemplo, id est in iudice iam conceditur ab adversariis: In primo probatur; quia tunc Caius dicendo *Duc meam filiam, secus te accusabo*, non se illicitè gerit, nam si rectè & attente res expendatur, Caius non comminatur accusationem, nec Titium ab solutè cogit, sed sub conditione proponit, ut, si Titius velit evitare accusationem, cui ipse causam libere dedit, & quam sine peccato deferre Caius potest, filiam libere ducat. Nihilominus, (v. dixi) non nego propter extrinsecam Doctorum auctoritatem, atque eorundem non contemnendam rationem, posse illorum opinionem probabilem reputari.

Matrimonium contractum ex metu iniusto, sive gravi, sive levi, sed non incusso, ad Matrimonium extorquendum.

11. Omnes conveniunt, hoc matrimonium esse validum, nam si quis v. g. ob timorem mortis ab inimico suo iniuste inferenda, eligeret sua prædia mihi vendere ut expeditus à patria discederet, mortemque vitaret, valida esset venditio; quia timor ab inimico illatus, cum non fuerit directus, ad extorquendam venditionem, venditionem inficere non potest. Idem ergo in Matrimonio, & idem in votis, docet merito Sanch. lib. 4. matr. d. 12. n. 3. & lib. 4. in dec. c. 3. n. 4. alii que.

Matrimonium contractum ex metu sive gravi, sive levi incusso à causa extrinseca non libera, v. g. à Naufragio.

12. Omnes pari modo consentiunt, hoc Matrimonium validum esse. Ratio est, quia sic homo non ab alio, sed à se ipso impulsus eligit illud remedium Matrimonii, tanquam conducent ad liberationem suam, id, quod non est ex metu matrimonium contrahere, sed ex amore sui boni. Adde quod n. præc. dictum est, consensum Matrimonii non posse infici à timore illo concepto ex naufragio nulla ratione incusso ad extorquendum ipsum Matrimonium.

Matrimonium ex metu dolo, an sit validum?

13. Hic incidit auditu iucunda quæstionculla, quæ in ipsa narratione casus commodius agitur.

Titius, vir pius, cupiens Caium per familiarem suum à malo animæ statu subducere, quod obtinere non facile poterat, nisi contracto per ipsum Caium matrimonio cum Amasia, quam cæco amore captus deperibat, hoc artificio usus est. Dum opportune amicus levi correptus febricula in lecto decumberet, Medicum exoravit, ut gravibus verbis affirmaret, hominem maligna, ac periculosa febre laborare. Morem amico gessit nimis indolens Medicus. Vnde Titius Caio persuadere potuit, ut Amasiam legitimè duceret, ne periculum subiret in pravo statu decedendi. Quæ denunciationibus confuctis, Episcopi auctoritate dilatis, matrimonium coram Parocho, & Testibus tota latante familia, quæ id maxime peroptabat, lecto decumbens cum ea puella contraxit. Eo tamen vix celebrato, stratagemam illi aperuit Titius, ne scilicet diutius in eo mortis imminenti trepidatione amicum detineret. Et res profecto commode processit, nam Caius inito coniugio libens acquievit. Obtrulit tamen occasionem Theologis disputandi de duobus. Primo, an id potuerit prudenter, & sine peccato moliri Titius, & Medicus cooperari?

Secundò, an matrimonium illud extortum ex metu ægritudinis non verè, & incusso operâ Titii, eo ipso, sine nova ratificatione, validum fuerit? Quoniam verò prius ex his huius loci non est, agamus solum de posteriore.

14. Respondeo. Tres non absumiles casus inducit, resolvitque De Lugo de Iustit. d. 22. num. 169. si fingas, inquit, advenire hostes iuste occisuros cives omnes præter

Religiosos quibus nolunt nocere, & Petrus circumtus ex metu occisionis. Religiosus siq. professus vult. Item Secundò, si fugas revelationem, qui dicitur Petro propter ejus peccata vult, anno sequenti medio tollere, nisi resipiscat, & Petrus eo metu Religiosus fiat, ut imminenti mortem fugiat, Professus bit, redditque rationem, quia, inquit, ad matrimonium causandam, requiritur, ut metus sit iniustus, sive se, id est, ut sit de malo iniuste ferendo, & non de malis dictis, licet metus sit causatus, à dolo, & per dolum, tamen ipse metus in se iustus est, iniuste causatus mala propter nostra peccata. Cum ergo ex dolo, & error non fuerit circa substantiam, non videtur irrita sit illa Professio. Ex eadem doctrina n. 170. Tertium casum, videlicet, validum fuisse Matrimonium cuiusdam Adolescentis, quem cum meretrice & cubante, amicus quidam detruit, immittitque funiculum sulfure vinctum, quem prius foras mittit à cubiculo inferiore ad lectum usque alligatum, cum repente lectulus ardere cepisset, credens deus modi ignem immisissum fuisse in penam sui peccati. O dñem Religiosum se contulit, & laudabilem exiit re nunquam à deceptore detecta. Professus tamen licet ex metu facta fuerit, non tamen ex metu, sed ex dolo dicto, quare valida committitur. Hæc ille. Quæ omnino militat in casu nostro de Matrimonio Caii, cum in hoc par sit ratio Matrimonii & Professio, ut idemten De Lugo indicat dicto n. 170. Doctrina huiusmodi, sic se habet, si placeat videri illam corrigere.

§. III. De peccato, & obligatione incurrenda ad Matrimonium. Remissum.

1. DE his satis dixi suprà. 3. de spons. c. 4. & c. 1. v. l. etiam in n. 1. lib. 5. in Dec. c. 1. & c. 1. sunt hinc proportionaliter applicanda. Quæ autem Iudex, ne puella ad Matrimonium cogatur, & quæ quæ ratione possit illam custodire in Monasterio nialium, vide apud Dianam p. 11. c. 3. r. 1. Denique, an peccet, qui coactus metu Matrimonium contrahit, dixi suprà tr. 1. de imped. c. 17. §. 1.

CAPVT VII.

De Matrimonii ratificatione, quando illud validum non fuit.

1. Tripli modo nullum esse Matrimonium saliter contingit. Primò, per defectum coitus, sive, quia is fuit fictus, sive, quia fuit coactus, & n. tu. Secundò, per defectum habilitatis personarum, qui contraxerunt, impedimento dirimente laborante. Tertio, per defectum solemnitate indotte à Tribus scilicet. 24. cap. 1. de matr. puta, si in Matrimonio coactus de præfenti non adfuit præfentia Parochi & Testium. 2. Quando hic tertius defectus occurrit, debet contrahens ab utroque conjugum renouari consensum, idque coram Parocho, & Testibus, si validum velis Matrimonium, mis est clarum, & clarius fiet ex infra dicendis. 3. Igitur hic solum debemus, quando duo priores defectus occurrunt.

§. I. Ratificatio Matrimonii invalidi ex fide, vel nullo consensu.

1. QVærimus, an, sicut certum est, cum qui coactus nullum, seu fictum, vel ex metu præfentem in Matrimonio, debere verum, liberumque consensum de novo præstare, si velit Matrimonium validitatem adferre, debeat alter, qui verè, & libere consensum iterum, & de novo consentire.

2. Respondeo: Debere, & illum consensum antiquum non sufficere, ut Matrimonium fiat validum, docet Castropal. d. 3. p. 1. §. 1. num. 7. citans Less. Pont. Gaf. Hurtad. Comitol. aliosque cui adde Averfam, *quæst.* 3. §. 2. 6. *vers. item*. Et Comitolus adductus à Castrop. *loc. cit.* quidem testatur, ita declarasse Clementem VIII. Ratio est, inquit, quia primus consensus illius, qui verè, & liberè consensit, non remanet virtute, nec, si remaneret, esset sufficiens ad Matrimonium efficiendum, quando alter verè consensit. Non remanet, quia Titius, v.g. quando verè consensit, consensit cum imbibita conditione, quod Berta v. g. verè consensit: Ergo si Berta fide, vel coactè consensit, non adest Titii consensus, adeoque remanere nullo modo potest. Nec si remaneret, esset sufficiens, quia ille, quamvis ex animo fuerit factus, tamen fuit nullus; quia fuit acceptatio corporis Berte, at si Berta verè corpus non dedit, acceptatio vera esse non potuit. Rursus fuit traditio sui, scilicet ipsius Titii corporis, facta Berte, at Berta, si, ut dictum est, verè non consensit, Titii corpus non accepit, & consequenter vera illa traditio non fuit. Cum ergo ille primus Titii consensus nullus fuerit, semper erit nullus, quod enim nullum est, tractu temporis non convalescit, atque adeo non erit aptus, ut iunctus cum novo consensu alterius efficiat Sacramentum Matrimonii.

3. Adde cum Pontio, allato à Castrop. illam consensum Titii primum processisse ex errore personæ; putavit enim Titius Bertam esse habilem ad Matrimonium, cum tamen ob illum consensum fictum vel coactum, fuerit prorsus inhabilis.

4. Ex hac sententia fit, ut Berta debeat (si velit Matrimonium efficere validum) de suo ficto, vel metuculofo consensu certiorum facere Titium, ut scilicet, & hic de novo consensit.

5. Non debere novum consensum elicere illum, qui verè consensit, sed satis esse, si solum renovet consensum, qui fitionem, vel coactionem passus est, docent Sanctus Thomas, & alique, quos citat, sequiturque Bossius, de *matrim.* cap. 2. num. 38. citans S. Thom. Navar. Coninch. Laym. Sanch. Less. Bonacin. Filliuc. Dian. aliosque. Ratio est (inquit) quia moraliter, & virtute manet ille primus consensus, non enim, ut supponi semper debet, ille nunquam revocatus fuit. Hi enim concedunt, Titium v. g. consensisse cum conditione imbibita, si Berta verè consensit, sed negant tanquam falsum, quod, fide Berta consentiente, Titius cesser à suo consensu, semper enim ex parte sua, dum illum non revocat, eundem consensum moraliter, & virtute retinet. Rursus falsum est, primum eundem consensum nullum esse; constar enim permaximè; nam ex parte ipsius Titii est absoluta acceptatio, & traditio, quæ, si ei adveniat consensus alterius, quocunque tempore adveniat (ut supra vidimus) unum morale facit cum dicto alterius consensu, aptam scilicet materiam, & formam Sacramenti Matrimonii: sicut si Pontifex tibi conferat Beneficium, quod vacabit post decem annos, si tuus Episcopus consenserit, sanè adveniente tempore, censentur moraliter vñiri consensus novus Episcopi, & antiquus Pontificis, ad moraliter causandam in te collationem Beneficii.

6. Ad auctoritatem Clem. VIII. dicunt, vel illam non fuisse, nisi tanquam à Doctore privato, vel de ea non constare autenticè.

7. Ad id, quod addit ex Pontio Responder Bossius, l. 1. n. 40. falsum esse, adfuisse errorem personæ, nam, qui fide coactus consensit, est illa eadem persona, cum qua intendit alter contrahere, libera, & habilis ad contrahendum, utpotè carens omni impedimento; sed solum non subsistit Matrimonium, ratione consensus deficientis, qui defectus non reddit personam inhabilem Matrimonio, sed impedit, ne resultet verus Matrimonii contractus. Eo igitur vero consensu adveniente, statim convalescit Matrimonium, cum cætera requisita permaneant.

8. Ex hac sententia sequitur non esse Berte opus, certè

Part 111.

tiorem facere Titium de nullitate Matrimonii, quia satis est, si ipsa sola, quæ non verè consenserat, consentiat verè.

9. Vtrique ex his sententiis probabilis est, hanc tamen posteriorem, utpotè magis expeditam, ego libenter eligo.

An in ratificatione huius Matrimonij sit opus
externis signis.

10. Verum, adhuc inquires Primò, ut convalescat prædictum Matrimonium, debetne externè exprimi consensus ab eo, qui fide, vel coactè consenserat: (vtrum necessariò iterum coram Parocho quaeretur mox §. 4.)

11. Respondeo, cum necessaria distinctione. Si Matrimonium est deficiens, quia vnus dumtaxat ex conjugibus fide, vel ex metu consensit, qui certè est casus de quo hæcenus est disputatum, probabilis consensus, & post quodcunque tempus posito, quod alter non revocaverit suum verum consensum, sicuti ex eodem Sanch. num. 14. & eodem Bossio num. 43. solus internus consensus sufficit in persona capaci professionis ad ratificandam professionem, quam ejusmodi persona fide, vel ex metu emisit, & tunc accepit Religio. Ratio est, quia hic præsens consensus cum illo antiquo, qui jam fuit externus, & quidem persona habili, ut supponimus sufficienter sensibilis est, & aliis innotescit, aptusque est consequenter ad Matrimonii Sacramentum, & ad professionem Religiosam.

12. Hanc sufficientiam, quia non agnoscit (certè valde probabiliter) Pontius, lib. 4. cap. 25. n. 2. citans Comir. & respons. Clem. VIII. quem sequitur Castrop. de *spun. sal.* cap. 7. §. 1. num. 6. ideo requirit, omnino dictam Matrimonii ratificationem debere esse externè exhibitam, sicuti cum Henric. & Rebellius apud eundem Bossium, propter eandem rationem volunt, ratificationem prædictæ professionis signo aliquo externo exprimi debere. Imò ex Pontio, lib. 4. cap. 25. n. 12. necessariò iterum coram Prælo, qui de novo accepit. Sed de his pertinentibus ad ratificationem possessionis, cum sint extra nostram materiam, vide De Lugo, in *resp.* l. 3. dub. 2. & 16. Auctoresque apud ipsum citatos.

13. Si verò vtrique conjux fortè fide, vel coactè initio consensit, tunc enim verè debet, ut docet Sanch. *loc. cit.* d. 32. num. 15. & Pontius, lib. 4. cap. 24. vtriusque consensus externus accedere, nam in hoc casu, vtriusque consensus fuit nullus, & ne ex parte quidem illud fuit Matrimonium inchoatum, & sensibile, ut requirit ratio Sacramenti, quare vtrique de Matrimonii nullitate debet admoneri, ut iterum legitimè vtrique contrahat, *Leg. Less. lib. 2. c. 17. n. 37.*

14. Inquires Secundo. Quid faciat v. g. si ei affirmet mulier, se contraxisse fide, vel coactè, quamvis præsentè Parocho, & Testibus, addatque, nolle nunc ratificare, poteritne vir fidem ipsi habere, & aliam sibi Sponsam conquirere.

Respondeo. Si manifesta sint iudicia, unde mulier ostendat veram fuisse fitionem, vel coactionem, potest illi habere fidem, imò debet, & si res sit dubia, & possit exquiri veritas, debitam moraliter diligentiam vir adhibere obligabitur, veritatèque comperta, aliam sibi uxorem poterit vir eligere: secus nequaquam; *Leg. id latius apud Boss. l. c. n. 66.*

15. Inquires. Tertiò. Si is, fide, vel ex metu cum Berta v. g. contraxit, nesciens, hoc Matrimonium esse invalidum, aliam v. g. Mariam ritè ducat, sed deinde qui fitionem, merumve probare non potest, cogatur ab Ecclesia, etiam per excommunicationem, ut cohabitaret cum Berta, quæ verè, & coram Deo sua non est, poteritne à Berta, debitum petere, & eidem reddere?

Respondeo. Illam excommunicationem in foro conscientie non ligare, & non posse perire, nec reddere, nimis est manifestum, quia sic clare fornicationem

S 2 coram

coram Deo committeretur, ut habuisti superioribus *in ill.*
de *Imped. cap. 1. num. 25.* Impedim. & ita docet cum com-
moni S. Thom. addit. *quasi. 46. artic. 2. ad quartum.* & Sanc.
lib. 2. d. 39. n. 5. aliique.

§. 11. Ratificatio Matrimonii invalidi ex aliquo
impedimento.

1. Certum est, debere renovari ab utroque coniuge
consensum, si cessante impedimento, velint Ma-
trimonium validum efficere, ipsique cognoscunt, tale
impedimentum nunc adesse v.g. contraxisti ante debitam
etatem cum Berta, vel cum consanguinea, &c. debes
accedente etate, vel dispensatione, tu & Berta, vel
consanguinea nullitatem ejusmodi matrimonii scientes,
iterum, per novum consensum expressum verbis matri-
monium inire. Ratio est, quia primus ille virtuosus con-
sensus, cum fuerit circa personas inhabiles, nulla ex
parte fuit matrimonium. An hic novus consensus debeat
fieri in praesentia Parochi, & Testium, quarum §. 3.

2. Quaesitio igitur hic illa, & quidem gravissima est,
an, quando unus duntaxat ex coniugibus sciens impe-
dimentum, contraxit, alter vero contraxit bona fide, il-
lud nesciens? an inquam, sublato impedimento, non so-
lum ille, qui impedimentum scivit, vel fortasse nunc
scit, debeat de novo contrahere, quod certum est debe-
re, verum etiam oporteat, alterum, qui nihil scit de im-
pedimento, certior fieri de illo, ut de novo (si velit,
matrimonium validum efficere) libere, & ipse contra-
hat cum antea nulliter, ut dictum est, contraxerit.

3. Tres sunt sententiae. Prima, ut convalescat dictum
matrimonium, requirit, ut uterque de novo consentiat, &
matrimonium contrahere legitime intendat, quare de-
bebit coniux, qui nullitatis inscius, fieri dictae nullitatis
confcius (non est autem necesse, causam nullitatis illi
aperiri) Ratio primae sententiae est, quia, nisi ita fiat,
semper iudicabimus, consensum novum non esse de ma-
trimonio nunc contrahendo sed solum esse Approbatio-
nem primi consensu, seu perseverantiam in illo, qui
consensus, cum fuerit nullus, matrimonium consti-
tuere non potest. Ita Sanchez, lib. 2. d. 34. art. 36.
num. 3. Pont. lib. 4. cap. 2. §. 1. Cominch. l. 1. put. 2. 4. dubit. 10.
numero 90. G. Hurt. diss. 10. Comit. l. 1. r. 1. m. 1.
quasi. 120. Castropal. d. 2. de spons. part. 7. §. 2. numero 3.
Bossius, de matrim. cap. 2. d. num. 74. aliique quibus
Adde Averlam, quasi. 1. 1. de matrim. §. 4. Veri. Quan-
tum ad Tertium, qui assertit discrimen inter hunc ca-
sum, & illum, qui à nobis ut probabilis exceptus est
§. praeced. num. 5. de altero coniuge scitè, vel coacte
consentiente: ibi enim deest solum, ex parte unius ve-
ritas, & libertas consensus, idcirco hic solus erat sup-
plendus; at in casu praesenti totus actus, tum internus,
tum externus ex parte utriusque nullus est, quia ex parte
utriusque est inter personas inhabiles, & ideo totus re-
novandus.

4. Secunda sententia asserit, requiri quidem utrius-
que consensum, sed non esse necesse, ut ullo modo alte-
ri indicetur nullitas, seu impedimentum, cum sufficiat,
si uxor v.g. obtineat à viro nullitatis prorsus ignaro, ut
pro sua, scilicet uxoris consolatione, renovet consensum
iam factam, & renovante viro, renovet etiam ipsa uxor.
Ratio huius sententiae est, quia tunc coniuges sunt ha-
biles ad matrimonium (Iam enim, ut supponimus,
cessavit impedimentum) ergo, si mutuo consentiant, ha-
betur (inquit haec sententia) quod requirit essentia ma-
trimonii. Ita Sor. Rodr. Henric. aliique apud Castropal.
loco citato, & apud Averl. loco citato §. 5. Bossius, loc.
cit. num. 73. vocans hanc sententiam probabilem, quam
etiam sequuntur Filiuc. & Bonac. apud eundem Boss.
aliique.

5. Tertia sententia affirmat, satis esse, ut solus con-
iux confcius nullitatis de novo consentiat per aliquem
actum externum, sive verbis, sive factis v.g. per copu-
lam maritali affectu habitam, nec esse necesse, ut al-

ter, ignarus vilius consensum det. Quae huius
tria aut, opus non esse, ut alter admittatur de
Matrimonio, ne in consilio quidem; non ipsius
copulam petitam ab alio co. iuge; jam adeo
ejus, sique externus consensus, scilicet reditu-
ut relata ad consensum primum non revocatur
tunc invalidum, quia haec reddicio consensu
petitione alterius sufficienter contrarium Ma-
novum constituere poterit. Ita Ledesma alii
citant Sanchez, lib. 2. disputat. 36. num. 2. & Boss.
numero 72.

6. Prima sententia ex dictis omnino tenenda
verò haec duae postremae saltem aliquando sunt pro-
les jam subdo. Et quidem Sanchez, Boss. Castropal.
cent, quando gravia incommoda timerentur, si
fieret confcius nullitatis Matrimonii, sique aliter
ut novum consensum juxta primam sententiam
tunc posse in praxi excipi secundam sententiam
autem gravia incommoda sunt ex dicto Sanchez, l.
Castropal. loc. cit. si esset probabilis timor foras
infamiae, scilicet, si adesset periculum, v.g. quod
nullitatis admonitis, noller denovo contrahere
pacto remaneat foemina remedio destituta, re-
dimentum illud probare non posset, maxime, si
adesset proles. Atque hoc periculum facilius
posse in foemina, quam in viro, advenire videtur
chez.

7. Quod si, dum dicta gravia inconvenientia
tutur, non posset vir induci, ne ad consensum quidem
explicatum in secunda sententia, posse tunc
tertiam sententiam, docent Sanchez, l. 1. §. 1. d. 39. n. 7.
l. e. num. 7. nam Castropal. de hac tertia sententia
meminit.

8. His nihilominus non obstantibus, asserit
tio, & Averl. l. e. primam sententiam esse, semper
piendam & exclusam prorsus secundam, & tertiam
per in praxi coniux nullitatis sui Matrimonii
dum, sive expresse, ut dicit secunda sententia, de-
ci è, ut dicit tertia, de novo consensu, semper
coniux iudicabitur in matrimonio antiquo, quod
validum, peristere, non vero novum fieri velle.
modo ergo securi erimus de nova matrimonii
Quod certe inconveniens non adest in casu
num. 5. ubi actum est de altero coniuge scitè, ut
colose consentiente: nam ibi non est renovandus
seu consensus ab altero, qui verè confcius nullitatis
fuit ex parte sua, ac supponitur nunquam fuisse
tus, at in hoc praesenti casu, cum debeat renovari
quia fuit nullus, non est fidendum illum à con-
novari, nisi ab eodem sciat nullitas praecedens
ctum est num. 3.

Lege Pontium cit. qui inter cetera multa, contra
nostram sententiam ex eo quod, quandoque Ma-
monii nullitas tacetur, semper consensus extor-
tur per dolum: si ergo dolosus est consensus, vali-
tius non erit, ergo nullo modo aptus ad constitu-
matrimonii constituendum.

§. 111. An Matrimonium coram Parocho, & Testi-
invalidè celebratum sit coram aliquo
renovandum?

1. HAc in re certum est, quando impedimen-
tum, vel periculum est, de tegeatur, vel per dolum
statem duobus Testibus, certum est iniquitatem
do ablato impedimento renovandus est consensus
novari debere coram Parocho, & Testibus. Ratio
manifesta: quia illud matrimonium, quod parochi
bati, esse nullum, nec in se fuit matrimonium, nec
cie Ecclesiae, ergo, ut convalescat, necessaria est, tri-
Tributini dispositionem, praesentia Parochi & Testi-
qui apud Ecclesiam testari, probare possunt ejus ma-
monii validitatem.

2. Rectè autem cum Henriquez notat Sanch. lib. 2. 437. num. 11. & 12. si impedimentum fuit deductum ad forum contentiosum, & non probatum, nec probari possit, tunc impedimentum esse, ac dici occultum. Notat item, si res, vel quatuor audierint impedimentum ex relatione dumtaxat coniugis, adhuc illud esse occultum, quia tora ejusmodi testium efficacia reducit ad dictum, & confessionem unius coniugis.

3. Quæstio igitur est, an quando impedimentum est occultum, scilicet non est ex iis, quæ diximus num. 1. debeat, eo impedimento sublato, revocari iterum coram Parocho, & Testibus dictum Matrimonium, quod iam coram iisdem fuerat celebratum. Duæ de more sunt oppositæ sententiæ utrinque æquo fere Marte pugnantes. Altera affirmat, cuius validior ratio est, quia Tridentinum statuit, pro forma substantiali Matrimonii, Parochi, & Testium præsentiam, id quod propter nimis clara Tridentini verba nemo negat. At, cum forma tunc intervenire debeat, cum actus producit in suo esse (ut habet Baldus in l. Observari, §. fin. num. 5. ff. de off. Proconsulis.) Nunc autem producit Matrimonium, quando de novo renovatur consensus, ergo nunc debet adesse forma inducta à Tridentino. Adde, si, Teste Comitolo apud Bossium mox citandum, respondisse Clementem VIII. sic declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, sic Romanam Rotam, ne dicam cum De Lug. lib. 3. de resp. moral. dub. 16. num. 45. semper decidisse.

4. Si Doctores pro hac parte militantes cognoscere, saltem præcipuos, velis, eos habes apud Boss. de matrim. cap. 2. num. 8. Aversl. quæst. 1. 1. sect. 5. sed præcipuus, & quidem omnium fortissimus est Pont. l. 5. c. 6. à n. 6. cui accedit De Lug. l. c. hanc sententiam tanquam certam supponens.

5. Altera sententia, eaque negativa docet, non esse necessariam dictorum iteratam assistentiam, siue nullitas Matrimonii primo initii contracta fuerit ex defectu consensus unius, siue utriusque, siue ex quocunque impedimento occulto, & siue bona, siue mala fide (ut notat Bossius loco citato, num. 24. Sanch. lib. 2. d. 37. m. n. 8.) dicta nullitas fuerit contracta, Ratio præcipua hujus sententiæ tendens ad solutionem rationis sententiæ præcedentis, est, quia Tridentinum dat quidem Matrimonio pro forma substantiali dictam præsentiam, at non Matrimonio, quando renovatur, sed, quando celebratur in facie Ecclesiæ; in facie autem Ecclesiæ tunc fit contractus Matrimonii, quando primò celebratur: & quamvis tunc propter impedimentum invalidus re vera contractus ille sit, tamen exterius, in quo solum Ecclesia iudicat, apparet validus, & cum Tridentinum intenderit solum posse illud Matrimonium idoneis testibus probari, id solum (quod ad hoc sufficit) ab ipso statutum fuisse, dicendum est. Adde, sic decrevisse Pium V. sic declarasse Sacram Cardinalium Congreg. sic Romanam Rotam apud Bossium l. c. n. 7. decidisse.

6. Vides utramque sententiam ad se Pontificem, Cardinales, & Rotam advocare. Sed certè pro neutra convincunt ejusmodi testimonia, siue, quia non constant authenticè, siue, quia, cum utraque sententia sit probabilis, modo unam, modo alteram Patres illi sequuntur, siue, quia, modo timent publicitatem, modo nequaquam, &c.

7. Pugnantes pro hac sententia plures sunt, quàm pro priore, quos Castrop. Rebell. Coninch. Gasp. Hurt. quos citat Castr. de spons. d. 3. p. 7. §. 3. & Aversl. quæst. 1. 1. sect. 5. V. Poss. tamen, alique quos citat, sequiturque Boss. l. c. cui adde Sanch. l. 2. matr. d. 37. n. 3. Navarrom denique ab utraque sententia pro se afferri, non est inutile scire.

8. Veraque ergo opinio probabilis merito est, Sanum nihilominus est consilium, advocare Parochum, Testesque quantum fieri potest in renovatione dicta Matrimonii, ut litibus de nullitate Matrimonii aditus præcludatur.

Part. III.

datur; Quando autem subest aliquod periculum si Parochus advocandus sit optimum remedium est, ut Confessarius obtineat ab eodem Parocho licentiam alii stendi, qua impetrata, advocatis duobus fidei Testibus, in solitario cubiculo Matrimonium revaliderur. Cæterum, si neque hoc facile fieri possit, tunc amplectitor secundam sententiam, scilicet negativam, nam re vera hæc (ut habet l. c. Boss.) hodie communiter à piis, & doctis viris in praxim deducitur, eamque in praxi servari, testatur Seraphinus, decis. 96.

9. Atque in hoc casu, si teceptæ antea jam fuerant benedictiones Ecclesiæ, nec erunt repetendæ, post revalidationem; Nam satis est, eas semel in facie Ecclesiæ fuisse receptas; præterquam, quod in hac re, quæ non est de essentia matrimonii, satis excusat periculum scandalum, & notæ conjugum ex Sanch. l. c. n. 3.

10. Inquires Primò, Si ipsi vni tantum Parocho, vel vni tantum ex Testibus notam fuerit impedimentum eo tempore, quo prima vice contractum fuit Matrimonium, quando deinde sublato impedimento renovabitur, debetne in hac sententia coram Parocho, & Testibus renovari?

Respondeo, nequaquam, quia unus tantum Testis non facit impedimentum probabile in foro externo, & ex alia parte illi Parochus, & Testes sunt apti ad testificandum contractum Matrimonii secundum formam ab Ecclesia præscriptam, non enim ipsi Testes esse debent validitatis Matrimonii, sed contractus Matrimonii, quæritur certè, ea unius cognitione non obstante, testari satis. Ita Coninch. disputat. 24. dubit. 16. num. 48. alique contra Sanch. l. 2. matr. d. 37. num. 10. requirerem in hoc casu præsentiam Parochi & Testium in restauratione matrimonii, quia secus non poterunt (ait) testificari de Matrimonio valido? Verum, ut vidimus, ii, de contractu matrimonii testificari debent, & iam possunt, non de validitate.

11. Inquires Secundò, Quando Pontifex apponit in Brevis alicujus dispensationis concessæ ad revalidandum Matrimonium contractum cum occulto impedimento, hæc, vel similia verba (si ita est cum eis dispensa, ut inter se publice, & servata forma Tridentini contrahant) necessariūne est, ut id fiat coram Parocho, & Testibus.

Respondeo, Non esse necesse docet Sanch. l. c. num. 5. quamvis enim (ait) non possit tunc Delegatus dispensare, ut occultè celebrètur Matrimonium, tamen potest dispensare in impedimento, quo per dispensationem cessante, iam ex doctrina data poterunt coniuges inter se solos Matrimonium celebrare. Huic decisioni allatæ à Sanch. se opponit toto conatu Guttier. de matr. c. 47. d. num. 6. dicens opinionem Sanch. esse singularem, & periculosam. Ratio præcipua est, inquit, quia Pontifex in iis verbis dat formam Delegato, ut non possit dispensare, nisi servata dispositione Tridentini, quod, cum requiratur præsentiam Parochi, & Testium, si illam non adhibeat, nihil poterit Delegatus. Verum respondebit Sanchez, formam à Tridentino impositam, ut modò ipsè Sanch. dixit esse, ut semel illa præsentia addit, quando scilicet in facie Ecclesiæ fit contractus. Cum igitur in casu nostro tunc adfuerit præsentia Parochi, & Testium, satis, superque servata est forma à Tridentino requisita. Ita Bossius de matrim. cap. 2. num. 31. sane probabiliter.

§. IV. An Matrimonium invalidum ex metu ratificetur per copulam simili metu extortam.

1. EX dictis oritur quæstio, an si Matrimonii contractum in facie Ecclesiæ iniisti cum aliqua puella ex metu, & deinde simili metu cogaris ad habendam copulam, illamque tu habeas eodem metu coactus, sed ex affectu maritali, quem affectum salte tacite habeat, ut supponimus, puella: An inquam, etiam ratifices Matrimo-

nium, & consequenter illud iam validum in posterum remaneat?

2. Negant plures apud Averf. q. 4. *matr. f. 6. v. A. si quis*, Sanch. Coninch. Pont. Nau. Pet. Ledef. Henr. & Silu. Ratio est (inquiunt) quia, qui cogitur habere prædictam copulam, eandem immunitatem libertatis patitur, quam qui cogitur ad contractum Matrimonii per verba de præfenti; ergo pari modo ipsi iniuria fit, & consequenter Matrimonium hoc, utpote per metum extortum, invalidum erit. Confirmatur, quia si secus esset, non provisum satis fuisset liberati Matrimonii.

3. Affirmant non pauciores apud Averf. *loc. cit.* Sotus, Gabriël, Bart. Ledef. Vega, ipse Averf. quibus adde Sanchez, & Coninch. sententiam esse probabilem & asserentes, rationem esse, quia durum videtur eum, cui metus inest ad habendam copulam, obligare, ut non possit consentire sponte ad Matrimonium illud, ut sic effugiat peccatum, eundemque poni ab Ecclesia in bivio satis duro, ut ipse, vel peccet mortaliter vel patiat grave damnum, quod ex eo timore expectare debet. Hoc voluisse Ecclesiam non est præsumendum. Unde dicendum est, Ecclesiam solum voluisse providere libertati Matrimonii, quando ipsum per verba de præfenti contrahitur; & merito, quia tunc periculum coactionis frequenter occurrit, nihil autem curasse, quando ratificatur per copulam, quia modus hujus coactionis rarissimus est. Ulterior autem ratio, eaque à priori hujus posterioris sententiæ esse debet, quia in hoc actu, quo quis sponte eligit Matrimonium quasi in remedium evitacionis peccati, homo non consentit ex vi metus illati, sed ex seipso, & ex vi suæ spontaneæ libertatis volentis effugere peccatum.

4. Confirmatur. Nam invalidatio Matrimonii meticulousi decreta ab Ecclesia est potissimum, & immediate in favorem particularium Fidelium, ergo potest Fidelis cedere iuri suo, & suoque favori, & sic valide contrahere. Et sanè idem dici potest in sententia nostrâ, quæ indicat, Matrimonium meticulousum esse iure naturæ nullum; talis enim est, quia, ut supra indicavimus, iniuria fit contrahenti: at contrahens iuri quod ex hac iniuria habet, cedere pari modo, si velit, potest.

5. Neque dicas: Decreto Ecclesiæ irritanti matrimonium clandestinum non possunt Fideles cedere, ergo neque Decreto irritanti hoc Matrimonium meticulousum. Ne id dicas, inquam, nam decretum de clandestino est latum immediate intuitu ipsius Matrimonii, & potissimum intuitu Ecclesiæ, ut ei constare possit de contractis Matrimonii, id quod non officit casui nostro.

6. Verùm adhuc dices. Sicuti affirmatur, in copula metu extorta posse contrahentem cedere iuri suo, & velle Matrimonium perficere; ita affirmari posset, idem esse initio, quando contractus Matrimonii per verba de præfenti ex metu celebratur, ergo simili modo tunc is, qui metu patitur, poterit iuri suo cedere, & validum Matrimonium efficere.

Respondeo. Concedit pariter, & consequentiam Averf. *loc. cit. v. vbi consequenter*. Nobis non est otium id prosequendi.

7. Tantorum virorum duas hæc sententias suis innixas rationibus nō probabiles iudicemus, verror, ne imprudentiæ notam apud prudentes incurramus, modò præscindamus à confirmatione *num. 4. dicta*, sed utamur rationibus, seu coniecturis allatis *num. 3.*

TRACTATUS DE MATRIMONIO UT EST SACRAMENTUM

CAPVT PRIMVM.

Institutio hujus Sacramenti, eiusdemque materia & forma.

MATRIMONIUM in ratione contractus tantum ipso mundi exordio institutum fuit ad hunc officium, scilicet ad propagandam hominum, post lapsum Adæ ad concupiscentiam remedium, ut illis verbis, quæ Adam, inspirante Deo, dixit, Gen. 2. *ex ossibus meis, ut videretur sentire* S. Augustinus de Gen. 2. c. 2. *sive in illis, quæ Deus protulit Gen. 1. Gen. 2. multiplicavimus.*

2. At verò fuisse elevatum à Christo Domini institutionem Sacramenti, sive quando ipse in mari Canæ Galilee, sive, quando dixit Mat. 19. *Qui coniungit, homo non separat*, Catholicorum nulli dubium.

3. Quod autem Matrimonium Fidelium, ut per hoc sacramentum, conferat gratiæ augmentum, & ut aliqui possit primam gratiam conferre, & similis Theologicæ spectant, & passim Theologi disputant.

4. At quænam est hujus Sacramenti materia? Certè Averf. q. 2. *de matr. f. 6. v. 3.* asserit decem Theologorum sententias, Sanch. verò lib. 1. *disp. 3. de matr. v. 1.* cum attulisset sex, ultimam approbavit aliter, quæ esse ipsa verba, seu signa, quibus exprimitur mutua traditionis utriusque coniugis forma, eadem ipsa verba, seu signa, quibus exprimitur mutua acceptationis eorumdem. Traditio nam facta sensibilis per externa verba, vel signa, cum inchoatus, & imperfectus contractus, se habet in materia, acceptatio verò facta pari modo sensibilibus, pote quæ perficiat contractum, se habet in forma Sanch. *l. c.* cui libens acquiesco.

5. Quoniam verò Matrimonium Fidelium contractus naturalis est, & simul Sacramentum, inquit, contractus Fidelis Matrimonium inire, ut solum contractum, non verò, ut Sacramentum? Videtur enim, quod illicitè posse tamen validè, quia cuiusvisque Sacramenti confectio pender ab intentione. Ministri voluntate illi conferre, & sicuti potest (quoniamvis illicite) obsequium puerum; & verba Baptismi proferre, molesta baptizare, quando certè illum minime baptizaret, ita in casu Matrimonii, & c. Adde, & aliam rationem, nam quemadmodum absolutio, non est verba sine intentione baptizandi prolatis, non est talis, & necessariò coniuncta ratio Sacramenti, ratio Baptismi, sic contractus naturalis Matrimonii sine intentione faciendi Sacramentum, non est talis, nec necessariò coniuncta ratio Sacramenti. Quod si dicas esse necessariò coniunctam ex Christi institutione, etiam independentem à voluntate conferentis, vinantem te potius quis pronuntiabit, quam conferentem.

6. Respondeo. Vrger me ejusmodi allata ratio debet, ita ut cum Vasquez, *tom. 2. in 3. p. disp. 1. de matr. Pont. lib. 1. cap. 9. num. 3.* Hort, *disp. 3. de matr. disp. 1. de matr.* aliisque quos citat, sed non sequitur Averf. q. 2. *de matr. f. 6. v. 3.* *Primo iudicaverunt*. Alique probabiliter dicent, posse valide, modo dicto, iniri à Fidelibus Matrimonium.